

مقاله پژوهشی در علوم پایه

از نگارش تا انتشار

دکتر منصور علی آبادیان

استاد دانشگاه فردوسی مشهد

دکتر حسین رجائی

پژوهشگر ارشد موزه تاریخ طبیعی اشتوتگارت، آلمان

سرشناسه:	علی آبادیان، منصور، -
عنوان و نام پدیدآور:	مقاله پژوهشی در علوم پایه از نگارش تا انتشار/ منصور علی آبادیان، حسین رجائی.
مشخصات نشر:	مشهد: دانشگاه فردوسی مشهد، انتشارات ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری:	۱۲۴ ص. مصور، جدول، نمودار.
فروست:	انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد؛ انتشارات ۷۳۸.
شابک:	
وضعیت فهرست نویسی:	فیبا.
یادداشت:	کتابنامه: ص ۱۲۳.
موضوع:	مقاله نویسی - - راهنمای آموزشی
موضوع:	Essays -- Authorship -- Study and teaching
موضوع:	نگارش علمی و فنی - - راهنمای آموزشی
موضوع:	Technical writing -- Study and teaching
شناسه افزوده:	رجائی، حسین، ۱۳۵۷ -
شناسه افزوده:	دانشگاه فردوسی مشهد. انتشارات
رده بندی کنگره:	PN ۴۵۰۰
رده بندی دیویی:	۸۰۸/۴
شماره کتابشناسی ملی:	۵۸۰۳۴۵۲

مقاله پژوهشی در علوم پایه از نگارش تا انتشار

پدیدآورنده: دکتر منصور علی آبادیان؛ دکتر حسین رجائی
 مشخصات: وزیری، ۲۵۰ نسخه، چاپ اول، پاییز ۱۳۹۸
 چاپ و صحافی: چاپخانه دانشگاه فردوسی مشهد
 بها: ۱۶۰/۰۰۰ ریال
 حق چاپ برای انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد محفوظ است.
 مراکز پخش:

فروشگاه و نمایشگاه کتاب پردیس: مشهد، میدان آزادی، دانشگاه فردوسی مشهد،
 جنب سلف یاس تلفن: ۳۸۸۳۳۷۲۷ (۰۵۱)
 مؤسسه کتابیران: تهران، خیابان کارگر جنوبی، خیابان لبافی نژاد، بین خیابان فروردین و اردیبهشت،
 شماره ۲۳۸ تلفن: ۶۶۴۸۴۷۱۵-۶۶۴۹۴۴۰۹ (۰۲۱)
 مؤسسه دانشسیران: تهران، خیابان انقلاب، خیابان منیری جاوید (اردیبهشت) نبش خیابان نظری،
 شماره ۱۴۲ تلفکس: ۶۶۴۰۰۲۲۰ - ۶۶۴۰۰۱۴۴ (۰۲۱)

<http://press.um.ac.ir>

Email: press@um.ac.ir

فهرست

پیشگفتار.....	۷
فصل اول - چرا و چگونه مقاله علمی بنویسیم؟.....	۱۱
فصل دوم - مقاله پژوهشی، تعاریف و ساختارها.....	۱۷
فصل سوم - چگونه دقیق تر و صحیح تر بنویسیم؟.....	۶۳
فصل چهارم - کلیاتی در باب گرامر و دستور زبان.....	۷۱
فصل پنجم - پاراگراف بندی مؤثر متن.....	۸۱
فصل ششم - اهمیت پیوستگی در متن.....	۹۵
فصل هفتم - معیارهای لازم برای پذیرش مقالات در مجلات علمی.....	۱۰۷
پاسخ سؤالات خودآزمایی.....	۱۱۷
منابع.....	۱۲۳

Press.um.ac.ir

پیشگفتار

رد شدن مقاله برای چاپ در یک مجله علمی تجربه‌ای است که با اطمینان می‌توان گفت هر محقق آن را تجربه کرده است. حتی ممکن است رد شدن مقاله با انبوهی از بازخوردهای منفی، ایرادهای علمی، نگارشی، گرامری و ساختاری، چند روزی نویسندگان را افسرده کند. برخی از نویسندگان کم تجربه تصور می‌کنند که مؤلفان حرفه‌ای نوعی نبوغ ذاتی و یا نوعی ژن نویسندگی دارند و یا سال‌های درازی را در کشورهای خارجی صرف گذراندن دوره‌های مختلف نویسندگی، زبان و گرامر انگلیسی کرده‌اند. ولی پس از انتشار چند مقاله درمی‌یابند که این تصور غیرواقعی است. هیچ پژوهشگری ژن دانشمند بودن یا نویسندگی ندارد. از سویی، نوشتن فعالیت دشوار و وقت گیر است که به صبر، ممارست و آموختن نیاز دارد. این دشواری گریبان پرکارترین نویسندگان و حتی کسانی که به زبان مادری می‌نویسند را نیز رها نمی‌کند.

شاید بتوان نوشتن را با شناکردن مقایسه کرد. همه ما افراد زیادی را می‌شناسیم که برای یادگیری شنا دوره دیده‌اند. اما کمتر کسی یادش هست که در چه لحظه‌ای شناکردن را آموخته است. شناگر شدن محصول یک دوره ممارست و خطر کردن است. بعد از مدتی حرکات دست‌ها و پاها و سیستم تنفسی شناگر هماهنگ می‌شود و بدن او حرکت در آب را می‌آموزد.

توانایی نوشتن مقاله نیز نوعی مهارت است که همه می‌توانند آن را بیاموزند. شما نیز با داشتن موارد بالا و تمرین مستمر به زودی به نویسنده‌ای خوب تبدیل خواهید شد. این قولی است که ما در ابتدا به شما می‌دهیم. اما برای اینکه نویسنده بهتری شوید، باید موارد زیر را نیز تمرین کنید:

- بخوانید. تا می‌توانید بخوانید. همه چیز بخوانید؛ از مقالات تخصصی در حوزه کاری‌تان گرفته تا نوشته‌های مجلات و روزنامه‌ها و هر نوع متنی (به ویژه به زبان انگلیسی) را بخوانید و سعی کنید به شیوه نگارش و جمله‌بندی‌ها و مفاهیمش دقیق شوید. این متن‌ها بهترین الگوی شما برای نوشتن هستند.

- بنویسید. به قول قدیمی‌ها، کار نیکو کردن از پُر کردن است. درحین و بعد از خواندن این کتاب وقت بگذارید و تمرین نوشتن کنید. برای کمک به شما در انتهای هر فصل، تمرین‌هایی را گنجانده‌ایم که برای شروع مناسب‌اند.

- نقل کنید. برای ما نقل کردن افکارمان آسان‌تر از نوشتن آن‌هاست. قبل از شروع به نوشتن، سعی

کنید آن را برای دوستان نقل کنید. ضمن اینکه با گفتن، ایده‌های خام در ذهن ما بهتر شکل می‌گیرند و به بلوغ می‌رسند. این مسئله نوشتن آن‌ها را نیز آسان‌تر می‌کند.

- دور بریزید! بله دور بریزید، باید همه عادت‌های بد نگارشی که سبب می‌شوند اشتباه و یا بد بنویسید را بشناسید و دور بریزید. به جای آن عادت‌ها، با روش‌های صحیح نگارشی آشنا شوید. ما با این کتاب شما را در این راه یاری خواهیم داد.

- خلاق باشید. حتماً شما هم تاکنون با متن‌های خسته‌کننده‌ای برخورد کرده‌اید که به جای قرص خواب می‌توان از آن‌ها استفاده کرد! مطمئن باشید که اگر در نوشتن کمی خلاقیت به خرج دهید، می‌توانید عبارت‌هایی را پیدا کنید که ذهن خواننده را به متن جذب کنند و برایش لذت‌بخش باشند.

- خطر کنید. بپذیرید که نوشتن همیشه و برای همه سخت است. حتی برای بهترین نویسندگان نیز نوشتن به آن آسانی که شما فکر می‌کنید، نیست. به دنبال زمان و مکان خاصی نباشید که همه چیز فراهم باشد و شما در حالت آمادگی روحی قرار داشته باشید! این فکر تله‌ای رایج برای فرار از رنج نوشتن است. همچنین شرایطی هرگز پیش نمی‌آید. پس درست مثل همان نخستین باری که در استخر چهارمتری شیرجه زده‌اید، خطر کنید.

- فتوسید. بسیاری از همکارانتان از ارائه نتایج پژوهش خود واهمه دارند؛ چراکه نتایج خود را درخور چاپ نمی‌بینند و یا از شنیدن انتقادات و ایرادهای دیگران واهمه دارند. ولی باید دانست که دیکته نانوشتۀ غلط ندارد و دنیای علم همواره همراه با تصحیح، ویرایش و تولید دانش جدید همراه بوده و هست.

- مرور کنید. یادتان باشد که هیچ متنی در نگارش اولیه‌اش به کمال نخواهد رسید. پس از نوشتن هر متنی و قبل از آنکه آن را به دیگری بدهید، دست کم سه بار متن‌تان را بخوانید و سعی کنید به نگارش تک‌تک جملاتش دقیق شوید. بیش از نیمی از اشکالات نگارشی متن شما در همین مرحله رفع خواهد شد.

- ویراستار پیدا کنید. اگر قرار است به عنوان یک محقق حرفه‌ای سال‌ها مقاله (آن هم به زبان انگلیسی) منتشر کنید، حتماً به یک ویراستار ویژه نیاز دارید. به جز دوستان انگلیسی‌زبانی که ممکن است به شما لطف و کمک کنند، مؤسساتی هم وجود دارند که خدمات ویراستاری ارائه می‌دهند. سعی کنید ویراستاری پیدا کنید که حتی‌المقدور با زبان تخصصی کارتان آشنایی کافی داشته باشد و بتواند به بهترین نحو ممکن جملات شما را پیرایش و ویرایش کند.

- خودتان را تکرار نکنید. دامنه لغاتتان را گسترش دهید، ترکیب‌های جدید بیاموزید و از فرم‌های جدید در نگارشتان استفاده کنید و از تکرار یک‌سری جمله و کلمه کلیشه‌ای پرهیزید.

کتاب پیش‌روی شما محصول سال‌ها تجربه و آزمون و خطای نویسندگان است. در کنار تجربیات

شخصی، شرکت در دوره‌های نگارش علمی و مطالعه و ترجمه چندین مقاله و کتاب در این زمینه این امکان را به ما داد تا مجموعه پیش‌رو را به‌نحوی قابل‌فهم تنظیم کنیم. این دوره در دانشگاه فردوسی مشهد (توسط نویسنده نخست) و دانشگاه هامبورگ آلمان (توسط نویسنده دوم) تدریس شده و بازخوردهای شرکت‌کنندگان در این کلاس‌ها مطالب آن را ارتقا داده است. اگرچه تمرکز اصلی این مجموعه بر بیان قوانین و شیوه‌های نگارش برای دانشجویان است، در بعضی از بخش‌های پایانی کتاب، خودآزمایی‌هایی طراحی شده‌اند که به افزایش مهارت خواندن مقالات علمی و یا تشخیص و کاربرد دقیق بعضی قوانین نگارشی در نوشتن مقاله کمک خواهند کرد. امیدواریم این مجموعه به افزایش سطح کیفی نگارش علمی دانشجویان دوره‌های کارشناسی و تحصیلات تکمیلی کمک کند.

در پایان مؤلفان بر خود لازم می‌دانند تا از راهنمایی و نظرات ارزنده اساتید، پژوهشگران و دانشجویانی که مشوق این تالیف بوده‌اند صمیمانه سپاسگزاری نمایند. از ویراستار محترم ادبی کتاب سرکار خانم هانیه اسدپور و همچنین از حوزه معاونت محترم پژوهش و فناوری دانشگاه فردوسی مشهد و جناب آقای دکتر حسین صابری مدیر محترم نشر دانشگاه فردوسی مشهد و کارشناسان و کارکنان محترم انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد که در تصویب، چاپ و نشر کتاب همکاری نمودند و جناب آقایان عامل محرابی و نخعی که صفحه‌آرایی و طراحی جلد را بر عهده داشتند صمیمانه تشکر و قدردانی می‌نمایم.

تابستان ۱۳۹۸

علی آبادیان و رجایی

Press.um.ac.ir